

Programm „Nutikas rahvastikuarvestus 2025–2028“

Programmis kavandatakse tõhusat rahvastikutoimingute poliitikat, sealhulgas tegevusi, mis kindlustavad, et rahvastikuandmed oleks piisava kvaliteediga ning loovad väärtust riigi ja kohalike omavalitsuste ülesannete täitmisel sealhulgas Eesti elanikele teenuste osutamisel. Tegevused toetavad lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe otstarbekat kasutamist. Samuti tegeletakse rahvastikuregistri tehnoloogilise baasi uuendamisega, et kindlustada töökindlust ja luua võimalused olemasolevate teenuste automatiseerimiseks ja sündmuspõhiste e-teenuste loomiseks.

SISUKORD

PROGRAMMI „NUTIKAS RAHVASTIKUARVESTUS 2025–2028“ SISU LÜHIKOKKUVÕTE	4
PROGRAMMI EESMÄRK, MÕÕDIKUD JA EELARVE	5
OLUKORRA ANALÜÜS	6
MEEDE JA TEGEVUSED	8
Meede: Tõhusad rahvastikutoimingud	8
Programmi tegevus 1: Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	8
Programmi tegevus 2: Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	9
PROGRAMMI JUHTIMISKORRALDUS JA SEOSSED TEISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA	10
KOKKUVÕTE	12
LISA 1 PROGRAMMI TEENUSTE KIRJELDUS	14
LISA 2 PROGRAMMI TEENUSTE RAHASTAMISKAVA	15

Programmi „Nutikas rahvastikuarvestus 2025–2028“ sisu lühikokkuvõte

Programmi nimetus	Nutikas rahvastikuarvestus
Tulemusvaldkond	Sidus ühiskond
Valdkonna arengukava	Sidusa Eesti arengukava 2021–2030
Programmi periood	2025–2028
Programmi eesmärk	Inimeste elusündmustega seonduvad toimingud on mugavad, lihtsasti kättesaadavad ja võimalusel automatiseeritud. Rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning on aluseks avalike ülesannete täitmisel ja Eesti elanike lihtsal asjaajamisel.
Peavastutaja	Siseministeerium
Kaasvastutajad, kes planeerivad oma osade teenuste raha selles programmis	Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus
Kaasvastutajad või teised partnerid, kes aitavad programmi eesmärkide saavutamisele kaasa, kuid ei planeeri oma teenuste raha selles programmis	Politsei- ja Piirivalveamet, Justiitsministeerium, Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Maksu- ja Tolliamet, Maa-amet, Transpordiamet, kohalikud omavalitsused. Rahvastikuregistriga on läbi x-tee andmevahetuse seotud üle 200 avaliku ja erasektori asutust, mis kasutavad rahvastikuregistri andmeid enda ülesannete täitmisel. Nimetatud pooltega seonduv on lisatud dokumenti informatsiooniks, et anda valdkonnast terviklikum ülevaade, kuid nende täpsemad tegevused, teenused ja raha on kavandatud mujal.

Programmis kavandatakse tõhusat rahvastikutoimingute poliitikat, sealhulgas tegevusi, mis kindlustavad, et rahvastikuandmed oleks piisava kvaliteediga ning loovad väärtust riigi ja kohalike omavalitsuste ülesannete täitmisel sealhulgas Eesti elanikele teenuste osutamisel. Tegevused toetavad lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe otstarbekast kasutamist. Samuti tegeletakse rahvastikuregistri tehnoloogilise baasi uuendamise ja kindlustada töökindlust ja luua võimalused olemasolevate teenuste tänapäevastamiseks (automatiseerimine ja sündmuspõhisus).

Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

Programmi eesmärk

Inimeste elusündmustega seonduvad toimingud on mugavad, lihtsasti kättesaadavad ja võimalusel automatiseeritud. Rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning on aluseks avalike ülesannete täitmisel ja Eesti elanike lihtsal asjaajamisel.

Programmi mõõdikud

	2020 (tegelik)	2021 (tegelik)	2022 (tegelik)	2023 (tegelik)	2024	2025	2026	2027	2028	Allikas
Rahvastikuregistri s olevate elukohaandmete tege- likkusele vasta- vate andmete osakaal	> 75% (75%)	> 75% (75%)	> 75% (78%)	> 75% (78%)	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	Statistika- amet
Rahvastikuregistri sse tehtud päringute arv (miljonites)	> 119 (125)	> 125 (168)	≥ 170 (177)	≥ 172 (201)	≥ 174	≥ 200	≥ 200	≥ 200	≥ 200	Siseminist- eerium, rahvastiku- register
Rahvastikuregistri e-teenuste arv	13 (15)	> 13 (15)	> 14 (16)	> 15 (17)	> 17	> 18	> 18	> 19	> 19	
Rahvastikuregistri e-teenuste rahul- olu soovitus- indeks (SI)	> 69 (70)	> 69 (74)	> 69 (75)	> 72 (77)	> 72	> 72	> 72	> 72	> 72	Recommy, rahvastiku- register

Programmi rahastamiskava

Eelarve jaotus (eurodes)	EELARVE		EELARVE PROGNOOS		
	2024	2025	2026	2027	2028
Programmi tegevus 1: Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	4 932 030	4 079 404	4 046 314	3 919 125	3 899 592
Programmi tegevus 2: Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	4 234 197	3 401 489	3 291 600	3 200 317	3 184 256
KOKKU	9 166 227	7 480 894	7 337 915	7 119 442	7 083 848

Olukorra analüüs¹

Rahvastiku toimingute valdkonnas on järgmistel aastatel ülitähtis viia läbi tehnoloogilise baasi uuendamine, mille eesmärk on maandada rahvastikuregistri käigushoidmisega seotud riske ja luua võimalused teenuste automatiseerimiseks.

Eesti elanike ootused ja harjumused e-teenuste kasutamiseks kasvavad. Alates 2019. aastast on arendatud rahvastikuregister.ee keskkonda. Sinna on viidud 16 teenust ja seda arengusuunda on plaanis jätkata. **Rahvastikuregistri e-teenused muudetakse võimalikult paljudele mugavaks ja lihtsalt kasutatavaks, võimalusel nähtamatumaks, automaatsemaks ja sündmusteenuste ahelasse kuuluvaks.** Jätkuvalt tuleb tagada inimeste andmete töötlemisel läbipaistvus ning ligipääsetavus, eesmärgiga suurendada e-teenuste usaldusvärsust.

2023. aastal tõusis rahvastikuregistri e-teenuste soovitusindeks, mille abil hinnatakse kasutajate teenustega rahulolu. Teenuste arendamiseks kasutati soovitusindeksi küsimise käigus kasutajate poolt antud kommentaare: arendati e-teenuste kasutajavaadet ning täiendati tekste. 2023. aastal saadeti rahvastikuregistri e-teenuste kasutajatele üle 92 000 tagasisideküsimustiku, millele vastas 12 499 inimest ehk 13,5 % küsimustiku saanutest. Vastused on olulised teenuste edasisel arendamisel.

Rahvastikuregistri menetlustarkvara vananenud tehnoloogiline baas on kaasa toonud vigu andmetes ning tekitanud takistusi ametnike töös. Sellega on kaasnenud liigne ajakulu teenuste arendamisel ja inimeste pettumine teenustes. Selline olukord langetab osutavate teenuste kvaliteeti ja muudab suhtlust riigi ja inimeste vahel keerukamaks. Tehnoloogilise baasi nõrkusest tulenevalt ei rahulda menetlustarkvara jõudlus kasutajate vajadusi.

Jätkus pidev ja mahukas töö selle nimel, et väga suure arvu Eestisse saabunud **Ukraina sõjapõgenike elukoha andmed saaksid kantud rahvastikuregistrisse**, et tagada neile elukoha andmete alusel kohaliku omavalitsuse ja riigiteenused. 2023. aasta lõpuks on registreeritud ligikaudu 32 500 sõjapõgeniku elukoht rahvastikuregistrisse. Samuti kanti pidevalt rahvastikuregistrisse sõjapõgenike perekonnaseisuandmeid, et teha need rahvastikuregistri kaudu kättesaadavaks teistele asutustele ning võimaldada seeläbi riigil ja kohalikel omavalitsustel osutada teenuseid, küsimata inimestelt iga kord lisadokumente.

Päringute arv on mitmekordistunud – 2010. aastal tehti rahvastikuregistrisse 37 miljonit, 2020. aastal 125 miljonit, 2021. aastal 168 miljonit ja 2023. aastal 201 miljonit päringut. **Rahvastikuregistrisse tehtavate päringute arvu tõus näitab, et rahvastikuregistri andmeid kasutatakse senisest rohkem ja olemasolevad teenused on üha kättesaadavamad e-teenustena.** Sellest tingituna suurenevad ootused taristu ja muude tugitegevuste suhtes, mis on vajalikud nt andmete juurdepääsuotsuste tegemiseks, andmete väljastamiseks. **Päringute ja andmemahtude kasv** ning vananenud arhitektuurilised lahendused takistavad registri edasist arengut ja teenuste ühiskonna ootustele vastavat osutamist. Samuti on üha keerulisem tagada registri turvanõudeid. Tulenevalt ressursipuudusest IT-sektoris ei ole suudetud viimastel aastatel täita kõiki õigusaktidest tulenevaid nõudeid. Esineb raskusi partnerite vajadustele vastavate andmepäringute loomisel, mistõttu võib olla häiritud ka teiste infosüsteemide toimimine ja nende alusel teenuste osutamine.

Järgmistel aastatel on oluline **juurutada riigi teenuste pakkumises sündmuspõhisust.** Eesmärk on jõuda olukorrani, kus inimesel ühe teenuse kasutamisel on kohe võimalik saada teistest asutustest kaasnevaid teenuseid. Oluline uuendus e-teenuste inimesele mugavamaks muutmisel oli 2022. aastal sai kättesaadavaks **abiellumisavalduse elektroonilise esitamise võimalus**, 2023. aastal lisandus kaks uut valikut rahvastikuregistri väljavõtte e-teenusesse - väljavõtte elukoha kohta ja väljavõtte koos mitmekeelse standardvormiga. Lisaks valmis e-keskkonnas teavitusteenus, mis edastab inimestele ajakohaseid teavitusi muudatuste, menetluste ja toimingute kohta. Perekonnasündmuse tõendeid ja rahvastikuregistri väljavõtteid on nüüdsest portaalis võimalik automaatselt alla laadida PDF-vormingus, millele on lisatud digitempel. Kohalikele omavalitsustele valmis abiellu sündmusteenuse raames abiellu sõlmimise aja broneerimissüsteemi esimene etapp.

¹ Täpsem olukorra analüüs koos 2023. aasta olulisemate edusammudega on leitav dokumendist „Sidus ühiskond 2023. aasta tulemusaruanne“: www.siseministerium.ee/sidest

Teise olulise proovikivina on tarvis leida ja rakendada lahendused, **et tagada õigete elukohaandmete suurem osatähtsus**. Kuna rahvastikuregistris märgitud elukohast sõltuvad nii riigi kui ka omavalitsuse teenused, on väga tähtis rahvastikuregistri andmete korrektsus. Praegu ei vasta tegelikkusele umbes veerand elukohaandmetest. **Rahvastikuregistris olevate elukohaandmete kvaliteedi parandamiseks** viidi 2021. aastal lõpule RITA mobiilse elu projekt „**Mobiilne eluviis, avalike teenuste tarbimine ja elukohaandmed riiklikes registrites**“². Uuringu eesmärk oli leida toimivad lahendused inimeste elukohaandmete täpsuse parandamiseks rahvastikuregistris ning riigi ja kodanike elektroonilise infovahetuse tõhustamiseks võttes seejuures arvesse inimeste mobiilsust, digiajastu võimalusi ning riigi võimekust lahendust administreerida. Uuringus toodud poliitikasoovitused on aluseks täiendavale analüüsile, leidmaks nende rakendamise võimalusi ja vajadusi, mis võimaldaks tulevikus tõsta elukohaandmete kvaliteeti.

2022. aastal allkirjastasid Eesti siseminister Lauri Läänemets ja Soome regionaal- ja riigihaldusminister Sirpa Paatero **Eesti Vabariigi valitsuse ja Soome Vabariigi valitsuse vahelise rahvastiku registreerimise kokkuleppe**, mille eesmärgiks on laiendada isikute ringi, kelle kohta vahetavad Eesti ja Soome elukoha andmeid, ning hakata vastastikku edastama oma kodanike perekonnasündmuste andmeid. 2023. aastal jätkusid koostöös Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse ja Soome Digi- ja Rahvastikuandmete Ametiga tegevused, et realiseerida lähiaastatel lepingu kohane andmevahetus. Ka selle lepingu rakendumisel paraneb nii elukoha- kui ka muude andmete kvaliteet rahvastikuregistris.

Valdkonna jaoks on oluline, et seadusandluse väljatöötamine arvestaks ühiskonnas toimivate muudatustega ning looks aluse rahvastikuarvestusega seotud eesmärkide täitmiseks. 2023. aastal kooskõlastati rahvastiku toimingute valdkonnaga seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus, mille põhjal 2024. aastal valmib seaduseelnõu, millega tehakse muudatusi nii rahvastikuregistri seaduses kui ka perekonnaseisutoimingute seaduses. Lisaks alustati nii nimeseaduse kui perekonnaseisutoimingute seaduse täies ulatuses uute eelnõude ettevalmistamist.

2023. aastal võeti Vabariigi Valitsuses teadmiseks rahvastikuregistri visioonidokument. Rahvastikuregister kui digiühiskonna süda võimestab personaalse digiriigi arengut, kogudes, hoides ja väljastades Eestiga seotud inimeste andmeid turvaliselt ning toetades teenuste pakkumist kõrgtasemel digitehnoloogiaga.

Rahvastikuregister toimib, toetudes järgmistele väärtustele:

- Rahvastikuregister on inimesekeskne
- Rahvastikuregistriga seotud teenuseid arendatakse digiväelisel
- Andmeid kogutakse ja hallatakse kvaliteetselt
- Andmeid hoitakse turvaliselt
- Andmeid kasutatakse eesmärgipäraselt

Visioonidokumendis defineeriti teemavaldkonnad, mis vajavad koostööpartneritega täiendavat läbitöötamist ja lahendustepanekuid. Näiteks elukohaandmete tegelikkusele vastavuse suurendamine (vajalik analüüsida mitme õigusliku tähendusega elukoha registreerimise võimalust); andmete õigsuse ja ajakohasuse hoidmiseks inimese poolt andmete regulaarne kontrollimine ja kinnitamine; kohtulahendite andmete kvaliteedi tagamiseks ja inimressursi kokkuhoiduks rahvastikuregistrisse lahendite andmete edastamise automaatseks muutmise.

² Lisainfo: <https://sisu.ut.ee/mobiilneelu/avaleht>

Meede ja tegevused

Meede: Tõhusad rahvastikutoimingud

Programmi tegevus 1: Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine

Programmi tegevuse eesmärk										
Rahvastikuregistrisse kantavad andmed on kvaliteetsed ja toetavad riigi, kohalike omavalitsuste avalike ülesannete täitmist ja Eesti elanike lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist.					Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada järgmised asutused (planeerivad oma teenuste raha selles programmis / ei planeeri): SIM, SMIT, PPA, MKM, KOVid, JUM, VÄM, HTM, ReM, Maa-amet, Transpordiamet, MTA, notar, vaimulik, kohus, tervishoiuteenuse osutajad jne (lisatud informatiivselt, kuna aitavad eesmärgi saavutamisele kaasa, kuid raha ja tegevused on kavandatud mujal)					
Eesmärgi saavutamise vahendid: RE, välisvahendid										
Mõõdikud eesmärgi täitmise hindamiseks										
Mõõdiku nimi	2020 tegelik	2021 (tegelik)	2022 (tegelik)	2023 (tegelik)	2024	2025	2026	2027	2028	Allikas
Rahvastikuregistris olevate elukohaandmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal	75%	> 75% (75%)	> 75% (78%)	> 75% (78%)	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	Statistikaamet
Programmi tegevuse sisu kirjeldus										
Programmi tegevuses kajastab oma teenuse raha Siseministeerium pakkudes teenust: Rahvastikuregistri pidamine ja vastava poliitika kujundamine.										
Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamiseks viiakse järgmistel aastatel ellu näiteks järgmisi tegevusi: kohtulahendite andmete rahvastikuregistrisse edastamise automatiseerimine; automaatotsuste tegemise võimaldamine, elukohamenetluste läbiviijatele erialase koolituse ja rahvastikuregistrile juurdepääsuõiguste andmise süsteemi loomine, elukohaandmete kvaliteedi parandamine vastavalt RITA projekti ettepanekutele ning kontaktandmete analüüsimine ja andmekvaliteeti tõstvate muudatuste läbiviimine.										
Olulised toetavad arendustegevused (reformid, muudatused, arendustegevused, teenused)				Vastutaja	Kaasvastutaja		Aasta			
Kohtulahendite andmete rahvastikuregistrisse edastamine on automatiseeritud.				JUM	SIM		2027			
Välja töötatud isikukoodide laialdasema väljastamise süsteem ja põhimõtted.				SIM	MKM		2025			
Ellu on viidud elukohaandmete kvaliteedi parandamiseks tehtud RITA projekti „Mobiilne eluviis, avalike teenuste tarbimine ja elukohaandmed riiklikes registrites“ ettepanekud.				SIM			2024–2027 (projekt jätkub aastani 2029)			

Programmi tegevus 2: Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine

Programmi tegevuse eesmärk										
Rahvastikuregistri tarkvara ja selle abil osutatavad teenused on töökindlad, nüüdisaegsed ja kättesaadavad ühiskonna vajaduste tagamiseks.					Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada järgmised asutused (planeerivad oma teenuste raha selles alaprogrammis / ei planeeri): SMIT, SIM, MKM (lisatud informatiivselt, kuna aitab eesmärgi saavutamisele kaasa, kuid raha ja tegevused on kavandatud mujal)					
Eesmärgi saavutamise vahendid: RE, välisvahendid										
Mõõdikud eesmärgi täitmise hindamiseks										
Mõõdiku nimi	2020 tegelik	2021 (tegelik)	2022 (tegelik)	2023 (tegelik)	2024	2025	2026	2027	2028	Allikas
Rahvastikuregistrit kasutatavate asutuste arv	420	≥ 410 (492)	≥ 500 (501)	≥ 500 (488) ³	≥ 500	≥ 500	500	500	500	Siseministeerium, rahvastikuregister
Rahvastikuregistrisse tehtud päringute arv (miljonites)	125	125 (168)	≥ 170 (177)	≥ 172 (201)	≥ 174	≥ 200	≥ 200	≥ 200	≥ 200	
Programmi tegevuse sisu kirjeldus										
<p>Programmi tegevuses kajastab oma teenuse raha Siseministeerium pakkudes järgmisi teenuseid: Rahvastikusündmuste poliitika kujundamine ja registreerimise korraldamine; valijate nimekirjade koostamise ja kättetoimetamise korraldamine.</p> <p>Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamisel aidatakse kaasa, et teenused on töökindlad, nüüdisaegsed, õiguspärased ja kättesaadavad ühiskonna vajaduste tagamiseks. Selleks luuakse lähiaastatel lisaks uusi mugavaid rahvastikuregistri e-teenuseid (sh sündmusteenused), rahvastikuregistri andmeladu ning uus rahvastikuregistri menetlustarkvara, analüüsitakse võimalusi isikukoodita välismaalaste andmete keskseks hoidmiseks ning uuendatakse rahvastikuregistri X-tee teenuste osutamise põhimõtteid ja tehnoloogiat.</p>										
Olulised toetavad tegevused (reformid, muudatused, arendustegevused, teenused)	Vastutaja	Kaasvastutaja		Aasta						
Analüüsitud on uue rahvastikuregistri andmebaasi platvormi kasutuselevõtu vajadused.	SMIT	SIM		2025						
Loodud on mugavad rahvastikuregistri e-teenused, sh abielu ja lahutuse sündmusteenused.	SIM	SMIT, MKM		2024–2027						
Loodud on sünni ja elukoha registreerimiseks automatiseeritud teenuseid.	SIM	SMIT		2025						
Uuendatud on rahvastikuregistri X-tee teenuste osutamise põhimõtteid ja tehnoloogiat.	SMIT	SIM		2024–2025						
Loodud on rahvastikuregistri andmeladu.	SMIT	SIM		2027						
Rahvastikuregistri andmebaasi uuendustööde käigus on logiandmed ja haldusandmed viidud uuele platvormile.	SMIT	SIM		2026						
Loodud on uus rahvastikuregistri menetlustarkvaras esimesed uued teenused	SIM	SMIT		2027						

³ Asutuste arv vähenes juurdepääsude lõpetamise tõttu, kuna teenuseid enam ei vajatud, sest ettevõtte lõpetas tegevuse või toimus ühinemisi teise ettevõttega. Samuti tehti 2022. aasta lõpus vaimulike asutuste juurdepääsude osas inventuur - nendel, kes pole menetlus-tarkvarasse päringuid teinud, suleti juurdepääsud.

Programmi juhtimiskorraldus ja seosed teiste arengudokumentidega

Programm **ajakohastatakse kord aastas** riigieelarve koostamise käigus, et tagada kooskõla riigi eelarvestrateegia ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi **kooskõlastavad** programmi vastutaja ja see esitatakse **teadmiseks** või **arvamuse avaldamiseks** teistele programmi eesmärkidesse panustavatele pooltele. **Programmi kinnitab** valdkonna eest vastutav minister või ministrid pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist. Samuti annab programm suuna välisvahendite planeerimisele ja kasutamisele.

Siseministeriumi varade asekanstler **koordineerib programmi elluviimist** ja teostab järelevalvet programmi elluviimise üle.

Programmi elluviimises osalevad ministeeriumid ja programmi eesmärkidele kaasa aitavad ministeeriumid esitavad oma vastutusalas programmi **elluviimise kohta ülevaate või täpsustava info** Siseministeriumile vastavalt kokkulepetele ja aruandlust reguleerivatele määrustele.

Programmis kajastatakse ka nende asutuste vastutusi, kes oma teenuste raha siin programmis ei planeeri, kuid kelle konkreetse panuseta jääks programmis nimetatud eesmärk saavutamata. Laiemate tegevuste väljatoomine, mida ministeeriumid oma haldusalas ellu viivad, võimaldab luua valdkonnast terviklikumat arusaamist ja tõhustab koostööd.

Programmi abil viiakse mh ellu 2023. aastal koostatud ja Vabariigi Valitsuse poolt teadmiseks võetud „**Rahvastikuregistri visioon**“, mis on erinevatele osapooltele aluseks andmete kogumisel, hoidmisel ja kasutamisel ning tegevussuundade määratlemisel, rollide täitmisel, teenuste pakkumisel kui ka õigusruumi kujundamisel. Vabariigi Valitsuse poolt 16.11.2023 teadmiseks võetud memorandumiga lepiti kokku visiooni elluviimiseks olulisemad lähiaastate tegevused eri valitsemisaladele.

Programmil on olulisim seos „**Digiriigi ja küberturvalisuse arengukava 2030**“ valdkondadega ja selle elluviimiseks koostatud „**Digiühiskonna programmiga**“. Selles arengukavas on esitatud valdkondade ülesed tegevussuunad, sh need, mis on seotud avalike teenuste edendamiselega. „Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ „**Nutika rahvastikuarvestuse programmi**“ tegevused (nt rahvastikuregistri arendamisega seonduv) loovad omakorda eeldusi digiriigi eesmärkide saavutamiseks.

Programmil on seos Rahandusministeriumi „**Halduspoliitika programmiga**“, mis aitab nutika rahvastikuarvestuse valdkonnale kaasa eelkõige riikliku andmehalduse korraldamise abil. Andmehalduse korraldamise eesmärgiks on rakendada riigis ühekordse andmekogumise põhimõtted, mis tagab võimalikult madala halduskoormuse ja selge ülevaate riigi käsutuses olevatest andmetest.

Programmil on oluline seos ka „**Siseturvalisuse arengukava 2020–2030**“ kodakondsus-, rändepoliitika- ja identiteedihalduse valdkonnaga, kes on rahvastikuregistrile andmeandjaks ning ülejäänud siseturvalisuse valdkonnad sõltuvad oma ülesannete edukal täitmisel samuti kvaliteetsetest rahvastikuregistri andmetest. Seetõttu toimub pidev koostöö „**Nutika rahvastikuarvestuse**“ ja „**Siseturvalisuse**“ programmide elluviimisel.

Täpsemini teiste valitsemisalade ja poolte roll programmi eesmärkide saavutamisel:

Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium vastutab riigi kesksete IT-lahenduste arendustegevuse rahastamise koordineerimise eest.

Justiitsministerium vastutab kohtulahendite andmete rahvastikuregistrisse edastamise automatiseerimise eest, sellega toetades rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõusu.

Regionaal- ja põllumajandusministerium vastutab nt mitme õigusliku tähendusega elukoha registreerimise võimaluse analüüsi eest.

Välisministerium vastutab elukoha ja perekonnasündmuste andmete rahvastikuregistrile edastamise eest.

Haridus- ja Teadusministerium edastab EHISest inimeste kõrgema haridustaseme andmeid rahvastikuregistrile. Vastutab teise rahvuse ja emakeele andmete analüüsi eest.

Maa-amet vastutab aadress-andmete kvaliteedi eest riigis, olles sellega rahvastikuregistri elukohaandmete nurgakivi.

Transpordiamet edastab rahvastikuregistrisse inimeste kontaktandmeid ning juhiloa kui isikut tõendava dokumendi andmed.

Politsei- ja Piirivalveamet vastutab isikut tõendavate dokumentide, e-residentsuse ja elamislubade- ja õiguste andmete olemasolu eest rahvastikuregistris, samuti kontaktandmete ja ütluspõhiste andmete eest.

Maksu- ja Tolliamet edastab rahvastikuregistrisse inimeste kontaktandmeid.

Kohalikud omavalitsused suurimate andmeandjatena edastavad registrisse perekonnasündmuste ja elukoha andmed, annavad isikukoode ja elamisõigusi, ütluspõhiseid, kontaktandmeid jm.

Notarid registreerivad abielu ja lahutusi, sõlmivad ja lõpetavad kooselulepinguid ning edastavad need andmed rahvastikuregistrisse.

Vaimulikud registreerivad abielusid ja edastavad need kohalikule omavalitsusele, kes andmed rahvastikuregistrisse kannab.

Tervishoiuteenuse osutajad edastavad rahvastikuregistrisse sünni- ja surmaandmeid.

Kokkuvõte

Olulisimad edusammud 2023. aastal

1. **Kinnitati rahvastikuregistri visioon.** Rahvastikuregister kui digiühiskonna süda võimestab personaalse digiriigi arengut, kogudes, hoides ja väljastades Eestiga seotud inimeste andmeid turvaliselt ning toetades teenuste pakkumist kõrgtasemel digitehnoloogiaga.
2. Loodi e-teenuste keskkonda **teavitussüsteem ning võimalus automaatselt loodavaid tõendeid ja väljavõtteid e-keskkonnast alla laadida.** Tõenditel on digitempel- või digitaalallkiri.
3. Loodi **rahvastikuregistri andmeladu**, mille kaudu on kohalikele omavalitustele kättesaadavaks tehtud aruanded ja juhtimislaud.
4. Loodi võimalused e-rahvastikuregistri portaalis esitatud **elukohateadete ja sünni registreerimise avalduste alusel automaatsete otsuste tegemiseks** ilma ametniku vahetu sekkumiseta, kui esitatud andmed on kontrollitud andmekogude vahendusel. Kasutajatele tehti uued teenused kättesaadavaks 2024. aasta veebruaris.
5. Viidi läbi Eesti **isikukoodita inimestele isikukoodi väljastamise lahenduse äri- ja detailanalüüs.** Analüüs teostati Gofore Estonia OÜ, Siseministeeriumi, Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ning Riigi Infosüsteemi Ameti koostöös ja selle peamiseks eesmärgiks oli leida viis, kuidas Euroopa Liidu liikmesriigi autentimisvahendit kasutav isik üheselt seotakse Eesti registrites sisalduvate andmetega. Analüüs dokumendis on lahendus kirjeldatud detailsuses, mis võimaldab alustada arendustöödega. Lahenduse elluviimiseks on vaja otsust, milline asutus saab lahenduse omanikuks ja realiseerijaks.

Keskne probleem

Rahvastikuregistri tarkvara on vananenud ega toeta tänapäevaste IT-lahenduste loomist ega taga vajalikku töökindlust. On teenuseid, kus andmete kogumise käik ei taga kasutajate ootustele vastavat andmete kvaliteeti, puuduvad nähtamatud ja ka automatiseeritud teenused.

Olulisemad lahendamist vajavad küsimused

1 Kuidas tagada rahvastikuregistris kvaliteetsed elukohaandmed, mis on aluseks riigi ja kohalikel omavalitsuste teenuste pakkumisel Eesti elanikele?

2 Kuidas tagada rahvastikuregistri tehnoloogilise baasi ajakohasus, et kindlustada töökindlus ja pakkuda veelgi paremaid teenuseid?

3 Kuidas aidata kaasa, et rahvastikuregistri andmetega seonduvad teenused oleksid mugavad, lihtsalt üles ehitatud ja loogiliselt seotud?

4 Kuidas tagada, et kõigi riigiga kokku puutuvate välismaalaste andmeid hoitaks keskselt?

Olulisim negatiivne mõju, mis võib kaasneda, kui küsimuste lahendamisega ei tegeleta

Valede elukohaandmete tõttu on teenuste osutamine kallutatud, teenuste osutamist planeeritakse valesti. Võib tekkida riigile täiendav kulu, näiteks kui inimesel on elukoht nii Eestis kui ka välisriigis, peab ka Eesti pakkuma elukohast sõltuvaid teenuseid ja toetusi, kuigi inimene Eestis enam ei ela.

Rahvastikuregistri töövõimekuse langedes jäävad riigi erinevad teenused osutamata või viivituvad.

Ebapiisavalt kättesaadavate ja nõrga kasutusmugavusega teenuste tõttu kahaneb inimeste initsiatiiv hoida enda rahvastikuregistri andmed aktuaalsena.

Olulisemad väljakutsed ja olulisema mõjuga tegevused aastatel 2025–2028

- **Rahvastikuregistri tarkvara uuendamine.** Rahvastikuregistri tarkvara on aegunud ja ei võimalda tänapäevastele ootustele vastavate IT-lahenduste loomist. Rahvastikuregister on Eesti e-riigi süda, mis toetab juba praegu nii era- kui ka avalikku sektorit kokku 230 teenuse pakkumisel, kusjuures teenuste arv on kasvutrendis. Seetõttu on rahvastikuregistri toimepidevus äärmiselt oluline ja vaja on maandada võimalikke riske, et inimeste andmed oleksid igas olukorras kaitstud ning teenuste toimimine tagatud.
- **Rahvastikuregistri andmetega seotud teenuste muutmine mugavaks, ülesehituselt lihtsaks ja loogiliselt seotuks.** On teenuseid, kus andmete kogumise käik ei taga kasutajate ootustele vastavat andmekvaliteeti. Looime paremaid teenuseid, nagu automaat- ja sündmusteenused ning rahvastikuregistri e-teenused.
- **Nime- ja perekonnaseisutoimingute põhimõtete kaasajastamine.** Selleks on kavas uuendada nimeseadus ja perekonnaseisutoimingute seadus, muuta perekonnasündmuste registreerimine lihtsamaks ning kaasajastada nimede valimise ja muutmise protsessi.
- **Välisriikidega rahvastikuregistri andmete vahetamise lepingute sõlmimine ja andmevahetuse korraldamine.** Koostöö näiteks Soome, Läti või Leeduga annab täpsema ülevaate Eesti kodanikest ja nende elusündmustest.
- **Rahvastikuregistri kontaktandmete kvaliteedi parandamine.** Eesmärk on rahvastikuregistri kontaktandmeid ajakohastada ja parandada nende kvaliteeti ning luua eeldus proaktiivsete teenuste osutamiseks ja isikuga suhtlemiseks isiku ajakohaste riiklike ehk rahvastikuregistri andmete põhjal.
- **2025. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimisteks ja 2027. aasta Riigikogu valijate arvestuse tagamine.** Elektroonilisse valijate nimekirja on kantud kõik hääleõiguslikud kodanikud ja teabelehed on valijatele saadetud.
- **Rahvastikuregistri visiooni rakendamine.** Visioonis välja toodud tegevuste elluviimise korraldamine koostöös teiste, vastutavate asutustega (nt kohtulahendite kandmine jne).
- **Sündmusteenuste arendamine.** RRF rahastuse toel peab 2024. aasta lõpus käivituma sündmusteenus, samuti tuleb täiendada olemasolevaid teenuseid PPA teenuste ahelasse liitmisega ja boneerimissüsteemi ning andmevahetuse täiendamisega.
- **Eesti isikukoodita inimestele teenuste pakkumine.** Põhinedes 2023. aastal läbiviidud analüüsile luua Eestisse keskne komponent „Vastendaja“ koos sinna juurde kuuluva otsustusmudeliga (vastutav asutus pole veel kokku lepitud).

LISA 1

Programmi teenuste kirjeldus

Programm: „Nutikas rahvastikuarvestus 2025–2028“

Programmi tegevus 1. Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus
Rahvastikuregistri pidamine ja vastava poliitika kujundamine <i>(vastutaja Siseministeerium)</i>	Rahvastikuregistrisse kantavad andmed on õiguslikult korrektsed ja toetavad riigi, kohalike omavalitsuste ning Eesti elanike avalike ülesannete kvaliteetset täitmist ja lihtsat asjaajamist. Rahvastikuregistri vastutava töötleja ülesannete täitmine ja vastava poliitika väljatöötamine, rahvastikuregistri toimimise tagamine.	Rahvastikuregistri vastutava töötleja ülesannete täitmine, rahvastikuregistri toimimise tagamine. Rahvastikuregistrisse kantud andmed on õiguslikult korrektsed ja toetavad riigi, kohalike omavalitsuste ning Eesti elanike avalike ülesannete kvaliteetset täitmist ja lihtsat asjaajamist.

Programmi tegevus 2. Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus
Rahvastikusündmuste poliitika kujundamine ja registreerimise korraldamine <i>(vastutaja Siseministeerium)</i>	Rahvastikuregistrisse kantavad andmed on õiguslikult korrektsed ja toetavad riigi, kohalike omavalitsuste ning Eesti elanike avalike ülesannete kvaliteetset täitmist ja lihtsat asjaajamist. Rahvastikusündmuste poliitika väljatöötamine ning rahvastikusündmuste registreerimise korraldamine.	Rahvastikusündmuste poliitika väljatöötamine ning rahvastikusündmuste registreerimise korraldamine.
Valijate nimekirjade koostamise ja kättetoimetamise korraldamine <i>(vastutaja Siseministeerium)</i>	Rahvastikuregistri andmete alusel valijakaartide ja valijate nimekirjad koostamise, trükkimise ning kättetoimetamise korraldamine.	Rahvastikuregistri andmete alusel valijate nimekirjade koostamise ja valijate teavitamise korraldamine.

LISA 2

Programmi teenuste rahastamiskava

Programm: „Nutikas rahvastikuarvestus 2025–2028“

Programmi teenuste rahastamiskava	Eelarve			
	2025	2026	2027	2028
Programmi kulud	7 480 894	7 337 915	7 119 442	7 083 848
Meede	7 480 894	7 337 915	7 119 442	7 083 848
Programmi tegevus				
Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	4 079 404	4 046 314	3 919 125	3 899 592
Rahvastikuregistri pidamine ja vastava poliitika kujundamine	4 079 404	4 046 314	3 919 125	3 899 592
Programmi tegevus				
Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	3 401 489	3 291 600	3 200 317	3 184 256
Rahvastiku-sündmuste poliitika kujundamine ja registreerimise korraldamine	3 084 348	3 025 201	2 892 160	2 878 033
Valijate nimekirjade koostamise ja kättetoimetamise korraldamine	317 141	266 399	308 156	306 223

Siseministeerium

<https://www.siseministeerium.ee/sidest>

SISEMINISTEERIUM